

ARAŞTIRMA MAKALESİ | RESEARCH ARTICLE

FINANSAL OKURYAZARLIK VE FINANSAL DİJİTALLEŞME İLİŞKİSİ: Z KUŞAĞI ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA¹

Gözde ÖZMEN

Bilim Uzmanı

gzdozm96@gmail.com

0000-0003-1141-3508

Özcan DEMİR

Doç. Dr., Fırat Üniversitesi, İktisadi ve İdari

Bilimler Fakültesi, İşletme Bölümü,

odemir@firat.edu.tr

0000-0001-9382-6781

Atıf / Citation: Özmen G. & Demir Ö. (2024). Finansal okuryazarlık ve finansal dijitalleşme ilişkisi: Z kuşağı üzerine bir araştırma. *İnönü Üniversitesi Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi*, (İNİJOSS), 13(2), 362-385.

<https://doi.org/10.54282/inijoss.1514306>

Öz

Kişilerin finansal karar verme sürecinde finansal bilgiye ulaştığı, yorumladığı ve elde ettiği sonuçları davranışa dönüştürme sürecini finansal okuryazarlık olarak tanımlayabiliriz. Günümüzde finansal araçların sayısında yaşanan artış, niteliklerde meydana gelen karmaşık yapılar ve piyasalarda sürekli bilgi akışının gerçekleşmesi sebebiyle bilgi seviyesinin sınırlı olması sonucunda yatırım kararlarının da rasyonel bir biçimde verilmesi mümkün olmamaktadır. Bu sebeple günümüz koşullarında finansal okuryazarlık için kişilerin daha çok teknik bilgiye sahip olması gerekmektedir. Gerekli olan bilgilere ulaşma noktasında dijital platformların kullanımı, öğrenme sürecini kısaltırken daha hızlı karar verilmesine imkân tanımaktadır.

Finansal okuryazarlık kavramını finansal sistem içerisinde ele aldığımızda; finansal bilgi, finansal davranış ve finansal tutum gibi bileşenlere sahip olduğu görülmektedir. Ayrıca finansal okuryazarlık sürecinde sergilenen davranışların dijitalleşmeyle olan ilişkisi de giderek önem kazanmaktadır. Bireylerin finansal okuryazarlık düzeyleri üst seviyede olsa da dijital platformların kullanımı konusunda yetersiz bilgi düzeyine sahip olunması, finansal dijitalleşmenin finansal okuryazarlığı artırmasının önünde bir engel olarak görülmektedir.

Çalışmada finansal okuryazarlık ve finansal dijitalleşme kavramları arasındaki ilişki incelenmiş olup Z kuşağı bireylerine uygulanmış olan anket çalışmasından elde edilen veriler, yapısal eşitlik modeli kurularak analiz edilmiş ve kurulan hipotezler sınanmıştır. Yapılan analize göre Z kuşağı bireylerin finansal

¹ Bu çalışma; birinci yazarın "Finansal Okuryazarlık ve Finansal Dijitalleşme İlişkisi: Z Kuşağı Üzerine Bir Araştırma" başlıklı yüksek lisans tezinden üretilmiştir. Fırat Üniversitesi/ Sosyal Bilimler Enstitüsü/İşletme Anabilim Dalı/ İşletme Bilim Dalı (Danışman: Doç. Dr. Özcan DEMİR)

okuryazarlık ve finansal dijitalleşme düzeylerinin cinsiyete göre anlamlı bir farklılık gösterdiği ulaşılan sonuçlardan biridir. Ayrıca Z kuşağı bireylerin çocukken çalışma durumlarının finansal okuryazarlık ve finansal dijitalleşme düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık olmaması dikkat çekici sonuçlardan biri olmuştur.

Anahtar Kelimeler: Finansal Okuryazarlık, Finansal Dijitalleşme, Finansal Davranış, Finansal Tutum

THE RELATIONSHIP OF FINANCIAL LITERACY AND FINANCIAL DIJITALIZATION: A RESEARCH ON GENERATION Z

Abstract

We can define financial literacy as the process by which individuals reach, interpret and transform financial information into behavior in the financial decision-making process. Today, due to the increase in the number of financial instruments, the complex structures occurring in qualifications and the constant flow of information in the markets, it is not possible to make rational investment decisions as a result of the limited level of information. For this reason, in today's conditions, people need to have more technical knowledge for financial literacy. The use of digital platforms at the point of accessing the necessary information enables faster decision-making while shortening the learning process.

When we consider the concept of financial literacy within the financial system; It is seen that it has components such as financial knowledge, financial behavior and financial attitude. In addition, the relationship between the behaviors exhibited in the financial literacy process and digitalization is becoming increasingly important. Although individuals have a high level of financial literacy, insufficient knowledge about the use of digital platforms is seen as an obstacle for financial digitalization to increase financial literacy.

In my study, the relationship between the concepts of financial literacy and financial digitalization was examined, and the data obtained from the questionnaire applied to the Z generation individuals were analyzed by establishing a structural equation model and the established hypotheses were tested. According to the analysis, one of the results obtained is that the financial literacy and financial digitalization levels of Generation Z individuals show a significant difference according to gender. In addition, one of the striking results was that there was no significant difference between the financial literacy and financial digitalization levels of Generation Z individuals in terms of their employment status as a child.

Keywords: Financial Literacy, Financial Digitization, Financial Behavior, Financial Attitude

GİRİŞ

İnsanlığın var olduğu günden bugüne öğrenme süreci boyunca daima bir şekilde gelişen ve değişen okuryazarlık kavramı, günümüzde yaşamın çeşitli alanlarında farklı anlamlarda tanımlanabilmektedir. Bu kapsamda tarihi süre boyunca okuryazarlık temel anlamıyla bir dile ait okuyabilme ve yazabilme yetkinliğine sahip olmak olarak tanımlanmıştır. Ancak süreç içinde birden fazla alanda meydana gelen gelişmeler ve yenilik okuryazarlık kavramının daha farklı anlamlarla ifade edilmesini beraberinde getirmiştir. Örnek olarak yazılı ve görsel medyada meydana gelen gelişmeler için medya okuryazarlığı, teknolojide meydana gelen gelişmeler için teknoloji okuryazarlığı kavramları kullanılmaktadır. Bu çalışmanın temel konusunu meydana getiren finans araçları, tasarruf, yatırım ve bunun gibi finansal konularla alakalı olarak yapılan okuryazarlık tanımınınsa finansal okuryazarlık olarak ifade edildiğini görmekteyiz. Finansal okuryazarlık kavramıysa, günümüz bilgi toplumunun temel bir parçası olarak nitelendirilmektedir.

Günümüzde yaşanan teknolojik gelişmeler ve beraberinde yaşamımızda her alanı etkisi altına alan dijitalleşme finansal okuryazarlığı da etkilemiştir. Bunun sonucunda gerek finansal bilgiyi edinme sürecinde, gerekse finansal işlemlerin gerçekleştirilmesi sürecinde dijital platformlar önem kazanmıştır. Amatör ya da profesyonel bir şekilde gerçekleştirilen finansal işlemler günümüz koşullarında geleneksel kanallardan yapıldığı gibi dijital kanallardan da yapılabilmektedir. Örnek verecek olursak; finansal işlemler arasında önemli bir yere sahip olan bankacılık işlemleri geleneksel bir kanal olarak şubeye gidilerek işlem gerçekleştirmektense, daha

hızlı ulaşılabilmesi ve saat kısıtı olmaması sebebiyle mobil bankacılık, internet bankacılığı ve ATM gibi dijital platformlar aracılığıyla gerçekleştirilmektedir. Bu bağlamda finansal sistem ve teknoloji entegrasyonunun önemi karşımıza çıkmaktadır.

Literatürde yer alan finansal okuryazarlık çalışmalarının önemli bir kısmı bireylerin finansal okuryazarlık düzeylerini ve bu düzeyi etkileyen sosyal ve demografik faktörleri ele alırken, bir kısmı ise finansal okuryazarlığın bileşenlerini ele almaktadır. Finansal okuryazarlığın bileşenlerini ele alan çalışmalara bakıldığında temel bileşenlerin; finansal tutum, finansal bilgi ve finansal davranış olduğunu görmekteyiz. Buna bağlı olarak finansal okuryazarlık; bireylerin finansal konularla alakalı bilgilerinin finansal tutumunu etkileyebildiği ve bu tutumlarının da finansal davranışa dönüşebildiği şeklinde tanımlanabilir. Dolayısıyla günümüzde finansal okuryazarlığın temeli, finansal bilginin güncel olması ve algılanmasıyla ilgilidir. Bu bilgiler doğrultusunda finansal davranışların rasyonelliği, finansal bilgilerinin güncel ve güvenilir olması sonucunda meydana gelmektedir denilebilir. Bu açıdan bakıldığında finansal okuryazarlık finansal bilgiye ulaşılması, bilginin analiz edilmesi ve tutum süzgecinden geçirilerek yerinde kararlar aracılığıyla davranışlara yansıtılabilmesi kabiliyeti olarak tanımlanabilir. Günümüz dünyasında teknolojik gelişmelerin hız kazanması ve yaşanan salgın hastalıklar sebebiyle de teknolojinin hayatımızın her alanına etki etmesiyle dijital yaşama ayak uydurmak kaçınılmaz hale gelmiştir. Bunun yanı sıra finans alanında da meydana gelen değişim ve gelişmeler sebebiyle yatırım araçları çeşitlilik kazanmıştır. Bu sebeple temel finansal işlemleri yapabilmek için bile belirli düzeyde finansal okuryazarlığa ve belirli düzeyde teknoloji okuryazarlığına sahip olunması gerekmektedir. Günümüzde bilgiye ulaşmanın birçok yolu bulunmaktadır. En yaygın şekilde teknolojik kaynaklar vasıtasıyla bilgiye ulaşılmaktadır. Dolayısıyla toplumun tüm kesimlerinde teknoloji okuryazarlığı önem taşımaktadır.

Yaşanan gelişmeler karşısında temel finansal işlemlerin bile dijital kanallardan gerçekleştirilmesi sebebiyle finansal dijitalleşme kavramı ortaya çıkmıştır. Yine toplumun bütün kesimlerini etkilemesi sebebiyle de literatürde yer verilmesi zorunlu bir hal almıştır. Ayrıca Z kuşağı dediğimiz bireyler gelişmelere hızlı bir şekilde ayak uydurabilmeleri sebebiyle toplumu da kolaylıkla değiştirebilmektedirler.

Bu bağlamda araştırmanın problemini finansal okuryazarlık ve finansal dijitalleşme ilişkisi, Z kuşağının finansal okuryazarlık düzeyi, finansal dijitalleşme farkındalığı oluşturmaktadır. Literatürde finansal okuryazarlık konusunda çok fazla çalışma bulunmasına karşılık finansal dijitalleşme ve finansal okuryazarlık arasındaki ilişkiyi bir arada ele alan çalışmaların sayısı oldukça yetersiz sayıdadır. Bu sebeple bu çalışmanın erişilen literatürdeki sayılı çalışmalardan olacak olması ve sonrasında yapılacak çalışmalara finansal okuryazarlık ile finansal dijitalleşme arasında bağlantı kurulabilmesi adına yol gösterici olacak olması sebebiyle önem arz ettiği düşünülmektedir.

1. FİNANSAL OKURYAZARLIK KAVRAMI

Bireyler yaşamlarını devam ettirebilmek için hayatları süresince çeşitli kararlar verirler. Bu kararlardan en önemlisi de yaşamlarını devam ettirebilmek amacıyla vermiş oldukları finansal kararlardır. Finansal kararlar alınırken davranışları etkileyen bir çok sebep vardır. Finansal

okur yazarlık kavramı; paranın nasıl kazanıldığı ve bu kazancın ne şekilde değerlendirildiği, yatırımları etkileyen unsurların neler olduğu ve doğru kararlar verilmesi için gerekli olan bilgi ve becerilerin öneminin ne olduğunu ifade eder (Uraz Kaya, 2020: 4).

Finansal okuryazarlık kavramına ait tanımlamaların genel özelliklerini aşağıdaki gibi sıralayabiliriz (Mevsim, 2016):

- Finansal kavramlarla ilgili bilgi,
- Finansal kavramları algılama becerisi,
- Finans yönetim becerisi,
- Doğru bir finansal karar verme yeteneği,
- Finansal kararlarda öngörülme olabilmek ve doğru finansal planları uygulayabilmek.

Finansal okuryazar olan bireyler finansal farkındalığa sahip olması sebebiyle gereksiz özgüvenin sonucu olarak değil, finansal piyasalarda alışveriş yapma aşamasında kendilerini daha rahat hissedebilmelilerdir. Bunun yanı sıra satın alacağı finansal ürünler hakkında öncesinde araştırma yapmış ve bilinçli olarak ürünlerden fayda sağlayabilmiştir. En önemli nokta ise finansal alışveriş yaptığı esnada bir sorunla karşılaştığında nerede nasıl davranması gerektiğini bilecektir (Şaroğlu ve Demir, 2020: 70).

Finansal okuryazarlık kavramı; bireylerin kendilerinin, ailelerinin ve işletmelerinin tamamının finansal yönetim sürecini sağlıklı olarak devam ettirebilmesi için gerekli olan bilgilere sahip olması ve bu bilgileri tutumlarına, davranışlarına yansıtabilmesidir. Bu tanımdan anlayacağımız üzere finansal okuryazarlık kavramının 3 temel unsuru bulunmaktadır: Finansal Bilgi, Finansal Tutum ve Finansal Davranış (Türkiye Bankalar Birliği, 2023).

Finansal Bilgi: Kişilerin bütçe, tasarruf, enflasyon, sigorta, yatırım, basit faiz ve bileşik faiz, kredi, vade, risk, getiri, varlık ve borç gibi temel finansal terimlere hâkim olmasıdır.

Finansal Tutum: Kişilerin parayı dikkatli kullanması, gelecek için birikim yapması, idareli tüketim alışkanlığı edinmesi gibi alanlarda yaşadığı deneyimlere dayanarak istikrarlı bir finansal tavır sergilemeleri olarak tanımlanabilir.

Finansal Davranış: Kişilerin, bireysel bütçelerini gözlemlemeleri, alışveriş yaparken dikkatli olmaları, birikim, yatırım ve tasarruflarını bireysel kredi ve borçlarını yönetebilmeleri, kısa ve uzun vadeli olarak yatırımlarını değerlendirebilmeleridir.

1.1. Dijitalleşme Sürecinde Finansal İşlemler

Günümüzde hızla ilerleyen teknoloji, işlemlerin geleneksel yöntemlerden dijital, teknoloji tabanlı yöntemlere doğru geçişini hızlandırmaktadır. Bu bağlamda işlemler dijital kanallar aracılığıyla gerçekleştirilir, kullanıcılara maliyet ve zaman tasarrufu sağlar. Dijital kanalların kullanımıyla işlemlerin daha hızlı ve kolay yapılabilmesi, dijitalleşmenin olumlu yönleri arasında yer alırken, bu durumun zorunlu tüketim ürünlerine veya finansal ürünlere erişimi kolaylaştırmasının yanı sıra, sanal tüketim alışkanlıklarını artırması ve güvenlik sorunlarına neden olması gibi olumsuz yönleri de bulunmaktadır. Bu avantaj ve dezavantajların olmasıyla birlikte dijitalleşme, günümüz toplumlarının vazgeçilmez bir iletişim ve tüketim aracı olarak değer görür (Uraz Kaya, 2020: 37).

1.2. Finansal Okuryazarlık ve Dijitalleşme İlişkisi

Teknolojik ilerlemelerin ve finans sektörünün sürekli yenilenmesi, insanları daha fazla ve daha karmaşık finansal ürünlerle karşı karşıya bırakmıştır. Bir kredi faizinin basitçe hesaplanması

veya farklı kredi masraflarını karşılaştırma gibi alanlarda, bireyler sadece finansal okuryazarlık seviyelerini geliştirerek aydınlığa kavuşabilirler (Saraç, 2014: 9).

Teknolojideki gelişmelerle birlikte finansal hizmetler hızlanmış ve insanların daha kolay anlayıp alışabilmesi için işlemler basitleştirilmiştir. Elektronik ve mobil bankacılığın desteğiyle, her zaman her yerde şubeye gitmeye gerek kalmadan bankacılık hizmetlerinin kullanılması, işlemlerin hızlanmasına ve finansal ürün çeşitliliğinin artmasına yol açmıştır. Dolayısıyla insanların tercihlerinde değerlendirmeye aldıkları faktörler de artmıştır (Öncüler, 2018: 43).

2008 yılında bütün dünyada etkisini gösteren bir finansal kriz yaşanması özellikle finans kurumlarını etkilemiştir. Finans kurumlarına olan güvende azalma olması ve teknolojik yeniliklerin hızlı bir şekilde artmasıyla bireyler finansal işlemlerini doğrudan yapmak istemişlerdir. Bankalar, teknolojiye yatırım yaparak güvenli ve kişiselleştirilmiş finansal ürünler geliştirme amacıyla insanların zamandan ve maliyetten tasarruf etmelerini sağlamışlardır (Fettahoğlu ve Kıldize, 2019: 884).

1.3. Literatür Özeti

Cude ve Diğerleri (2006), "Urbanna, Şikago'da bulunan 200 öğrenciye online ortamda gönderilmesiyle gerçekleştirilen çalışmada öğrencilerin finans konularındaki bilgi ve davranışlarının büyük oranda aileden ve aldıkları eğitimden etkilendiği sonucuna ulaşılmıştır".

Worthington (2006), "Avusturya'da 4000 katılımcıdan anket uygulaması yoluyla elde edilen verilerle gerçekleştirilen analiz sonucunda yaş, cinsiyet, gelir, eğitim, borç ve tasarruf seviyesiyle finansal okur yazarlık düzeyi arasında pozitif yönlü bir ilişki olduğu görülmüştür. Yaş aralığı 50-60 arasında olan profesyonel olarak bir işi olan ve tarımla ilgilenen, üniversite mezunu bireylerin finansal okur yazarlık düzeylerinin daha yüksek seviyede olduğu; Kadınların ve İngilizce konuşmayan kişilerin finansal okuryazarlık seviyesinin daha düşük düzeyde olduğu sonucu elde edilmiştir".

Capuano ve Ramsay (2011), "Singapur'da 18-60 yaş arası katılımcılara yapılan anket çalışmasında Singapur halkının tasarruf, bütçe ve harcama konularında dikkatli davrandıklarını ancak büyük çoğunluğunun emeklilik dönemi ve acil durumlar için yeterli miktarda birikiminin olmadığı görülmüştür".

Ayden ve Demir (2011), "Elazığ ilinde kartlı ödeme sistemlerini kullanan tüketicilerin kullanım tercihleri, bilinçleri ve temel beklentilerini içeren alan çalışmasında, kart kullanımının bir ya da iki kartla sınırlı olduğu, temelde taksit avantajından yararlanmak amacıyla kullanıldığı ve kart borçlarının büyük ölçüde aylık tutarının tamamının ödendiği, kullanıcıların uygulanan faiz oranları konusunda bilinçli oldukları sonucuna ulaşılmıştır".

Brown ve Graf (2013), "İsviçre'de yaşayan 1500 hane halkını içerisine alan bir araştırma sonucunda finansal okur yazarlık seviyesinin uluslararası standartlara kıyasla daha yüksek düzeyde olduğu, finansal okuryazarlığın gelir seviyesi nispeten düşük olan bireyler, göçmen aileler, ana dilini konuşamayan bireyler ve kadınlar da daha düşük olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bunun yanı sıra, finansal okur yazarlıkla gönüllü bir şekilde emeklilik birikimi yapma arasında da güçlü bir ilişki olduğu sonucu elde edilmiştir".

Cameron ve diğerleri (2013), "Yeni Zelanda'da 335 öğrenciye yapılan anket çalışmasında finansal okur yazarlık seviyesinin yoksul ve akademik başarısı düşük olan öğrenciler içerisinde daha düşük düzeyde olduğu sonucuna ulaşılmıştır".

Louw, Fouche ve Oberholzer (2013), “ Güney Afrika’da 424 öğrenciye uygulanan anket çalışmasında öğrencilerin mevcuttaki finansal bilgilerinin gelecek yaşamlarında yetersiz olduğu sonucuna ulaşılmıştır”.

Lusardi, Mitchell ve Curto (2014), “ABD’de yaşayan 50 yaş ve üzeri Amerikalı yaşlı nüfus üzerine yapılan bir araştırmanın sonucunda yaşlı katılımcılardan çoğunluğun finansal entellektüel olmadığı ve özellikle de risk çeşitlendirmesi, portföy seçimi, varlık değerlendirme ve yatırım ücreti konularının anlaşılmasında başarısız oldukları sonucu elde edilmiştir”.

Ergün, Şahin ve Ergin (2014), “Osmaniye’de yaşayan 275 öğrenciye uygulanan anket çalışmasında öğrencilerin yalnızca temel seviyede finansal okur yazar oldukları, ileri seviyede ise finansal okuryazarlığa sahip olmadıkları görülmüştür”

Saraç (2014), “ Kütahya’da yaşayan 797 öğrenciye uygulanan anket çalışmasında öğrencilerin yeterli düzeyde finansal okuryazarlık seviyesine sahip olmadıkları sonucuna varılmış olup finans eğitimi alan kişilerin finansal okuryazarlığı, finans eğitimi almayan kişilere göre daha yüksek seviyede olduğu görülmüştür”.

Bayram (2014), “ Eskişehir’de yaşayan Anadolu Üniversitesi’nde eğitim gören 600 öğrenciye uygulanan anketlerin analiz edilmesiyle finans dersi alan öğrencilerin finans dersi almayan öğrencilere göre daha yüksek finansal okuryazarlık seviyesine sahip oldukları görülmüştür”.

Güler (2015), “Sakarya ilinde yaşayan 453 katılımcıya uygulanan anket çalışması sonucuna göre finansal okuryazarlık seviyesinin düşük olduğu ve bu seviyenin demografik özelliklere göre değişkenlik gösterdiği, tasarrufla finansal okur yazarlık arasında anlamlı bir ilişkinin olduğu fakat aynı ilişkinin borçlanma davranışı üzerinde olmadığı, finansal kavramlara ilişkin bilgi sahibi olanların yüksek seviyede finansal okuryazar oldukları görülmüştür”.

Kılıç, Ata ve Seyrek (2015), “Gaziantep’te öğrenim gören 480 üniversite öğrencisine uygulanan bir anket çalışması sonucunda öğrencilerin bir çoğunun bireysel bankacılık alanında kendilerini geliştirdikleri fakat yatırım yapma konusunda başarısız oldukları görülmüştür. İİBF öğrencilerinin aldıkları eğitimlerle birlikte en yüksek düzeyde okuryazarlık seviyesine sahip olurken Mimarlık Fakültesi öğrencileri en düşük düzeyde finansal okuryazarlık düzeyine sahiptir. Bunun sonucunda alınmış olan eğitimin öğrenciler üzerinde olumlu bir etkiye sahip olduğu söylenmiştir”.

Danışman, Sezer ve Gümüş (2016), “İİBF eğitimi alan öğrenciler üzerinde uygulanan anket çalışması sonucunda öğrencilerin temel düzeyde finansal okur yazarlık düzeyine sahip oldukları sonucuna varılmıştır”.

Dilek, Küçük ve Eleren (2016), “Kastamonu Üniversitesi’nde öğrenim gören 428 öğrenciye uygulanan anket çalışmasından elde edilen verilerin analiz edilmesi sonucunda iktisat eğitimi alan İİBF öğrencilerinin iktisat okur yazarlığı konusunda daha fazla başarı düzeyine sahip olduğu sonucuna ulaşılmıştır”.

Çinko vd. (2017), “ Marmara Üniversitesi öğrencileri üzerinde yapılan bir çalışma sonucunda öğrencilerin fakülteleri, sınıfları, konaklama türleri ve gelir düzeyi bakımından finansal bilgi, finansal tutum ve finansal davranış seviyelerinin farklılaştığı görülmüştür”.

Kocabıyık ve Teker (2018), “Süleyman Demirel Üniversitesinde öğrenim gören 614 öğrenciye uygulanan anketlerin analiz edilmesi sonucu olarak finansal okur yazarlık seviyesi bakımından cinsiyet faktörünün farklılaştırıcı bir değişken olduğu ve erkeklerin daha yüksek finans okuryazarlığı düzeyine sahip oldukları görülmüştür”.

Denk, Demir ve Sezgin (2018), “ Kartlı ödeme sistemlerinin finansal davranış ve tutum düzeylerini cinsiyet, yaş, eğitim seviyesi, gelir düzeyi, kredi kartı kullanımı, sayısı ve kullanım amacı gibi değişkenler göre anlamlı düzeyde farklılaşıp farklılaşmadığını incelemek ve aralarındaki ilişkiyi incelemek amacıyla Elazığ ve Malatya illerinde AVM müşterileri üzerinde yapılan çalışmada rahat ve kolay bir şekilde alışveriş yapmanın bireyleri daha çok harcama yapmaya sevk etmesi limiti aşma, borç ve faiz yükü altına girme gibi faktörlere yol açtığı için devletin ve BDDK gibi kuruluşların kart limitlerini gelir durumuna göre sınırlandırması, kart borcunu ödeyemeyenlere asgari limitler tanımlanması ve gerekli durumlarda belirli dönemlerle kullanımı sınırlandırma gibi tedbirler alınması gerekmektedir. Ayrıca finansal davranışı yakından alakadar eden finansal okuryazarlık, ilkokuldan başlayarak okullarda ders olarak verilmeli ve toplum harcama konusunda bilinçlendirilmelidir sonucuna ulaşılmıştır”.

Er ve Çetintaş (2018), “ 298 işçiye uygulanan anket çalışması sonucunda işçilerin yeterli finansal okuryazarlık seviyesine sahip oldukları fakat gelecek kaygısı bulunmadan yeterli düzeyde bilgi, tutum ve davranış gösteremedikleri tespit edilmiştir”.

Hark (2018), “ Munzur Üniversitesi akademik ve idari personellerinden 235 kişi üzerinde uygulanan bir anket çalışması sonucunda personellerin %63,3 seviyesinde finansal okuryazarlığa sahip oldukları görülmüştür.”.

Şaroğlu (2018), “ Tunceli ilinde yaşayan kamu çalışanları üzerinde yapılan çalışmada kadınların yatırım ve birikim konusunda erkeklere oranla daha bilinçli oldukları, yaşlarının finansal okuryazarlık düzeyleri üzerinde etkili olmadığı, eğitim seviyesi arttıkça finansal okuryazarlık düzeylerinin arttığı ve eşleri çalışan kişilerin yatırıma daha çok önem verdiği sonucuna ulaşılmıştır”.

Doğan (2019), “25 farklı ilde toplam 2300 kişiye uygulanan anketin analiz sonuçlarında Türkiye'nin finansal okur yazarlık başarı düzeyi %52,49 oranında belirlenmiştir. Bunun yanında hisse senedi alım ve satımı gerçekleştiren yatırımcıların, alım ve satım yapmayan kişilere oranla finansal okuryazarlık düzeyleri; yaş, cinsiyet, medeni durum, gelir düzeyi, meslek, eğitim düzeyi gibi demografik değişkenlere bağlı olarak farklılaştığı görülmüştür”.

Çetiner, Çilingir Türk (2019), “ İnternet kullanıcı 250 birey üzerinde yapılan bir araştırma sonucunda sosyal ağlardan ve internette ekonomik ve finansal gelişmeleri takip etmek amacıyla faydalanmanın finansal okuryazarlığı doğru bir biçimde ve anlamlı olarak etkilediği gözlemlenmiştir”.

Uraz Kaya (2020), “ Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi öğrencileri üzerinde yapılan çalışmanın sonuçlarında, öğrencilerin finansal tutumları, finansal davranışları üzerinde etkilidir. Bu durum, kişilerin finansal davranışlarında geleneksel bir yapı örneği göstererek deneyim, alışkanlık, çevre gibi değişkenlerden meydana gelen tutumlara önem verdikleri görülmüştür. Öğrencilerin finansal işlemleri gerçekleştirmek amacıyla dijital kanalları kullanmaları, finansal davranışlarını ve finansal bilgilerini etkilemektedir. Bireylerin yalnızca finansal bilgi sahibi olmalarının, dijital kanalları kullanmaları için yetersiz olduğu ve teknoloji kullanım yeteneklerinin finansal işlemleri dijital kanallar aracılığıyla gerçekleştirmede etkili olduğu görülmüştür”.

Nevşehirli (2021), “ Finansal okuryazarlık ve finansal dijitalleşme ilişkisini pandemi dönemi etkileriyle ele alan çalışmada finansal okuryazarlık ve finansal dijitalleşmede öğrencilerin eğitim hayatları boyunca finans alanında edinmiş oldukları bilgiler ışığında göstermiş oldukları finansal davranış ve tutumlar, finansal dijital tutumlarını ve finansal dijital kullanımlarını etkilemektedir ayrıca pandemi süreciyle birlikte hayat standartlarında meydana gelen köklü değişimlerle birlikte

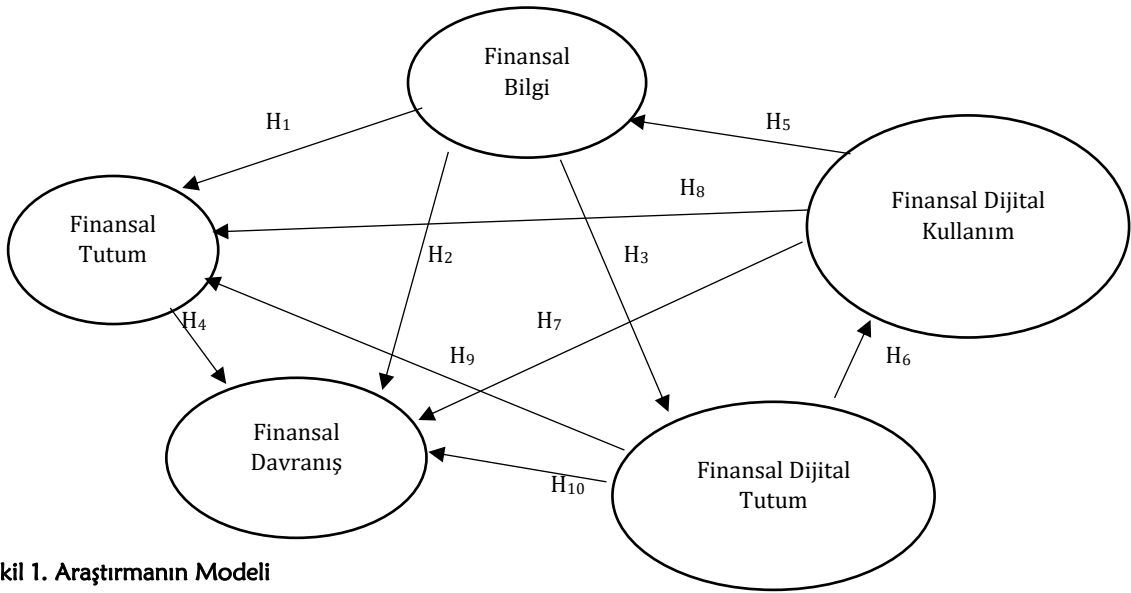
öğrencilerin edinmiş oldukları finansal tutum ve davranışlarında yine finansal dijitalleşmeye olan yönelimlerinin ön plana çıktığı sonucuna ulaşılmıştır”.

2. MATERYAL VE METOD

Çalışmada, Elazığ ilinde yaşayan Z kuşağı bireylerin finansal bilgi, finansal tutum ve finansal davranışlarıyla finansal dijital tutum ve finansal dijital kullanımları arasındaki ilişkiyi tespit etmeye yönelik olarak, daha önceden geliştirilmiş olan 35 soruluk anket formu uygulanmıştır. Uygulanan anket 2 bölümden oluşup, ilk bölümde katılımcılara ait demografik özellikler, ikinci bölümde ise finansal bilgi, finansal tutum, finansal davranış ve finansal dijitalleşmeye ilişkin bilgilere yer verilmiştir. Ölçek belirlemede Uraz Kaya tarafından geliştirilmiş ölçek kullanılmıştır. Ölçek formu “Kesinlikle Katılıyorum” (5), “Katılıyorum” (4), “Kararsızım” (3), “Katılmıyorum” (2), “Kesinlikle Katılmıyorum” (1) şeklinde likert tipinde hazırlanmıştır. Araştırmanın evrenini Elazığ ilinde yaşayan Z kuşağı bireyler oluşturmaktadır. 2023 Kasım ayında tesadüfi olarak seçilen 400 Z kuşağı bireyine anket uygulaması yapılmıştır. Elde edilen veriler, SPSS 22.0 paket programı aracılığıyla yapısal eşitlik modeli kullanılarak analiz edilmiştir. Araştırmanın evreni, Elazığ ilinde yaşayan 2000 ve sonrası doğumlu olan yani Z kuşağı diye adlandırdığımız bireylerden oluşmaktadır. Preacher ve MacCallum (2002) geçerlilik ve güvenilirlik analizi için uygun örneklem büyüklüğü hesaplamasında, en az örneklem büyüklüğünün 100-250 arasında olması gerektiği ifade edilmiştir (Sezgin vd., 2022: 546). Çalışma 400 katılımcıya anket uygulanarak gerçekleştirilmiştir.

2.1. Araştırmanın Modeli ve Hipotezleri

Finansal okuryazarlık ve finansal dijitalleşme kavramlarını içeren araştırma modeli aşağıda şekil 1’de gösterilmiştir.

Şekil 1. Araştırmanın Modeli

Araştırmanın hipotezlerini aşağıdaki gibi ifade edebiliriz:

H₁: Z kuşağı bireylerin finansal bilgilerinin, finansal tutumları üzerinde anlamlı bir etkisi bulunmaktadır.

H₂: Z kuşağı bireylerin finansal bilgilerinin, finansal davranışları üzerinde anlamlı bir etkisi bulunmaktadır.

H₃: Z kuşağı bireylerin finansal bilgilerinin, finansal dijital tutumları üzerinde anlamlı bir etkisi bulunmaktadır.

H₄: Z kuşağı bireylerin finansal tutumlarının, finansal davranışları üzerinde anlamlı bir etkisi bulunmaktadır.

H₅: Z kuşağı bireylerin finansal dijital kullanımlarının, finansal bilgileri üzerinde anlamlı bir etkisi bulunmaktadır.

H₆: Z kuşağı bireylerin finansal dijital tutumlarının, finansal dijital kullanımları üzerinde anlamlı bir etkisi bulunmaktadır.

H₇: Z kuşağı bireylerin finansal dijital kullanımlarının, finansal davranışları üzerinde anlamlı bir etkisi bulunmaktadır.

H₈: Z kuşağı bireylerin finansal dijital kullanımlarının, finansal tutumları üzerinde anlamlı bir etkisi bulunmaktadır.

H₉: Z kuşağı bireylerin finansal dijital tutumlarının, finansal tutumları üzerinde anlamlı bir etkisi bulunmaktadır.

H₁₀: Z kuşağı bireylerin finansal dijital tutumlarının, finansal davranışları üzerinde anlamlı bir etkisi bulunmaktadır.

3. VERİLERİN ANALİZİ VE DEĞERLENDİRİLMESİ

Araştırmada toplanan verilerin analiz edilmesinde, verilerin niteliği esas alınarak bazı parametrik ve parametrik olmayan analiz yöntemlerinden yararlanılmıştır. Veri analizi için öncelikle veri setinin normal dağılım varsayımına uygun olup olmadığını görebilmek için skewness ve kurtosis değerlerine bakılmıştır. Bu değerler +2 ve -2 aralığında yer aldığı için çalışma kapsamındaki ölçeğin normal dağılım aralığında olduğunu söyleyebiliriz (George ve Mallery, 2010).

Analizlerin yapılmasında SPSS-22 programı kullanılmış olup analizde, betimleyici istatistikler, güvenilirlik ve geçerlilik analizi, t-Testi ve Anova yöntemleri kullanılmıştır. Analizler ve yorumlar, araştırma modeli çerçevesinde alt başlıklar halinde yapılmıştır.

3.1. Geçerlilik ve Güvenilirlik Analizi

Çalışmanın ölçek güvenilirliği değerlendirilirken Cronbach's Alpha Güvenilirlik Katsayısı incelenmiştir. Cronbach's Alpha Güvenilirlik Katsayısı incelenirken dikkate alınan ölçüt aralıkları aşağıdaki gibidir (Kılıç, 2016: 48):

- 0,00 ≤ α ≤ 0,40 ise ölçek güvenilir değildir.
- 0,41 ≤ α ≤ 0,60 ise ölçek düşük güvenilirliktedir.
- 0,61 ≤ α ≤ 0,80 ise ölçek orta güvenilirliktedir.
- 0,81 ≤ α ≤ 1,00 ise ölçek yüksek güvenilirliktedir.

Finansal Okuryazarlık ve Dijitalleşme Ölçeğine ait Cronbach's Alpha Güvenilirlik Katsayısı 0,864 olarak hesaplanmıştır. Bu değer ölçeğin yüksek güvenilirlikte olduğunu göstermektedir.

Cronbach alfa (α) katsayısı, bir ölçekte bulunan k maddenin türdeş bir yapıyı açıklamak ya da sorgulamak yerine bütünselliğe sahip olup olmadıklarını ve ölçeğin genel güvenilirliğini değerlendirmeyi sağlamaktadır (Özdamar, 2016: 113-1144). Tablo 1'de ölçeğin güvenilirliğini değerlendirebilmek amacıyla Cronbach alfa (α) değerlerine yer verilmiştir.

Tablo 1. Ölçeğe İlişkin Güvenirlik Değerleri

Boyutlar	Cronbach Alfa (α)
Finansal Bilgi	0,842
Finansal Tutum	0,883
Finansal Davranış	0,757
Finansal Dijital Tutum	0,769
Finansal Dijital Kullanım	0,673
Toplam Güvenirlik	0,864

Yukarıdaki tabloya baktığımızda cronbach alfa (α) değerleri tüm boyutlar için hesaplanmıştır. Değerlendirme kriterlerine göre, finansal bilgi, finansal tutum, finansal davranış ve finansal dijital tutum ölçekleri yüksek güvenilirlik düzeylerine sahiptirler ve bilimsel yargıların oluşturulmasında güvenli bir şekilde kullanılabilirler. Finansal dijital kullanım ölçeği ise yeterli güvenilirlik düzeyine sahiptir diyebiliriz. Genel anlamda ölçeğin toplam güvenilirlik katsayısına baktığımızda ise yine yüksek güvenilirlik düzeyine sahip olduğunu ve bilimsel yargılarda kullanılabileceğini görmekteyiz.

3.2. Fark Testleri

Z kuşağı bireylerin finansal okuryazarlıkları ve finansal dijitalleşme arasındaki ilişkinin incelendiği çalışmada değişkenlerin birbirleri üzerindeki etkilerinin istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğinin tespit edilmesi için t-Testi sonuçları aşağıda yer almaktadır.

Tablo 2. Finansal Okuryazarlık ve Dijitalleşme Ölçeği Puanının Cinsiyete Göre Dağılımı

Ölçek	Cinsiyet	N	Ort.	ss.	t	p
Finansal Bilgi	Erkek	228	3,80	0,82	3,077	0,002
	Kadın	172	3,55	0,75		
Finansal Tutum	Erkek	228	4,09	0,81	0,563	0,573
	Kadın	172	4,04	0,94		
Finansal Davranış	Erkek	228	3,66	0,76	0,825	0,419
	Kadın	172	3,60	0,75		
Finansal Dijital Tutum	Erkek	228	3,86	0,76	1,326	0,185
	Kadın	172	3,76	0,75		
Finansal Dijital Kullanım	Erkek	228	3,66	0,78	0,386	0,700
	Kadın	172	3,63	0,73		

p<0,05=Kabul; p>0,05=Red

Tablo 2’de verilen analiz bulgularına göre, finansal bilgi düzeyinde cinsiyete göre anlamlı bir farklılık gözlemlenmiştir (p<0,05). Erkeklerin finansal bilgi düzeyi ortalamaları 3,80 iken kadınların finansal bilgi ortalamalarının 3,55 olduğu görülmektedir. Dolayısıyla erkeklerin finansal bilgi düzeylerinin kadınlara oranla daha fazla olduğu söylenebilir. Finansal tutum ve finansal davranış ölçeklerinde cinsiyete göre anlamlı bir farklılık gözlemlenmemiştir (p>0,05); finansal dijital tutum ve finansal dijital kullanım ölçeklerinde ise yine anlamlı bir farklılık gözlemlenmemiştir (p>0,05).

Tablo 3. Finansal Okuryazarlık ve Dijitalleşme Ölçeği Puanının Finans Eğitimine Göre Dağılımı

Ölçek	Cevap	N	Ort.	ss.	t	p
Finansal Bilgi	Evet	60	3,79	1,05	1,014	0,311
	Hayır	340	3,68	0,75		
Finansal Tutum	Evet	60	4,17	1,02	0,989	0,323
	Hayır	340	4,05	0,84		
Finansal Davranış	Evet	60	3,70	0,91	0,669	0,504
	Hayır	340	3,62	0,73		
Finansal Dijital Tutum	Evet	60	3,92	0,92	1,113	0,266
	Hayır	340	3,80	0,72		
Finansal Dijital Kullanım	Evet	60	3,73	0,91	0,961	0,337
	Hayır	340	3,63	0,73		

p<0,05=Kabul; p>0,05=Red

Tablo 3’de verilen analiz bulgularına göre, finans eğitimi alan kişilerin finans eğitimi almayan kişilere oranla finansal bilgi, tutum ve davranış düzeylerinde anlamlı bir farklılık gözlemlenmediği görülmüştür (p>0,05); yine finansal dijital tutum ve finansal dijital kullanım düzeyleriyle finans eğitimi arasında anlamlı bir farklılık görülmemiştir (p>0,05).

Tablo 4. Finansal Okuryazarlık ve Dijitalleşme Ölçeği Puanının Çocukken Çalışmasına Göre Dağılımı

Ölçek	Cevap	N	Ort.	ss.	t	p
Finansal Bilgi	Evet	153	3,74	0,91	0,954	0,340
	Hayır	247	3,66	0,73		
Finansal Tutum	Evet	153	4,04	0,91	-,539	0,590
	Hayır	247	4,09	0,84		
Finansal Davranış	Evet	153	3,59	0,85	-,939	0,348
	Hayır	247	3,66	0,69		
Finansal Dijital Tutum	Evet	153	3,85	0,82	0,672	0,502
	Hayır	247	3,80	0,71		
Finansal Dijital Kullanım	Evet	153	3,65	0,85	0,085	0,933
	Hayır	247	3,64	0,70		

p<0,05=Kabul; p>0,05=Red

Tablo 4’te verilen analiz sonuçlarına baktığımızda Z kuşağı bireylerin çocukken çalışma durumlarının finansal bilgi, finansal tutum, finansal davranış, finansal dijital tutum ve finansal dijital kullanımları üzerinde anlamlı bir farklılık olmadığı gözlemlenmiştir (p>0,05).

Tablo 5. Ölçek Puanının Finansal Gelişmeleri Gazeteden Takip Etme Durumuna Göre Dağılımı

Ölçek	Cevap	N	Ort.	ss.	t	p
Finansal Bilgi	Hayır	391	3,69	0,91	-1,019	0,309
	Evet	9	3,96	0,87		
Finansal Tutum	Hayır	391	4,07	0,87	0,042	0,966
	Evet	9	4,06	0,98		
Finansal Davranış	Hayır	391	3,64	0,76	0,832	0,406
	Evet	9	3,43	0,64		
Finansal Dijital Tutum	Hayır	391	3,82	0,75	0,046	0,963
	Evet	9	3,80	0,74		
Finansal Dijital Kullanım	Hayır	391	3,65	0,76	0,382	0,703
	Evet	9	3,55	0,69		

p<0,05=Kabul; p>0,05=Red

Yukarıdaki Tablo 5’de bulunan analiz bulgularına göre, Z kuşağı bireylerin finansal gelişmeleri gazeteden takip etme durumlarının finansal bilgi, finansal tutum, finansal davranış, finansal dijital tutum ve finansal dijital kullanım düzeyleri üzerinde anlamlı bir farklılık olmadığı gözlemlenmiştir (p>0,05).

Tablo 6. Ölçek Puanının Finansal Gelişmeleri Dergiden Takip Etme Durumuna Göre Dağılımı

Ölçek	Cevap	N	Ort.	ss.	t	p
Finansal Bilgi	Hayır	392	3,69	0,80	-1,136	0,256
	Evet	8	4,01	0,82		
Finansal Tutum	Hayır	392	4,07	0,87	-,044	0,965
	Evet	8	4,08	0,93		
Finansal Davranış	Hayır	392	3,64	0,76	0,112	0,911
	Evet	8	3,60	0,66		
Finansal Dijital Tutum	Hayır	392	3,82	0,75	0,200	0,841
	Evet	8	3,76	0,90		
Finansal Dijital Kullanım	Hayır	392	3,65	0,76	0,490	0,625
	Evet	8	3,52	0,74		

p<0,05=Kabul; p>0,05=Red

Tablo 6’da bulunan analiz bulgularına baktığımızda finansal gelişmeleri dergiden takip eden Z kuşağı bireylerin finansal bilgi, finansal tutum, finansal davranış, finansal dijital tutum ve finansal dijital kullanımları üzerinde anlamlı bir farklılık olmadığı gözlemlenmiştir (p>0,05).

Tablo 7. Ölçek Puanının Finansal Gelişmeleri Kitaptan Takip Etme Durumuna Göre Dağılımı

Ölçek	Cevap	N	Ort.	ss.	t	p
Finansal Bilgi	Hayır	380	3,70	0,78	0,356	0,722
	Evet	20	3,65	1,08		
Finansal Tutum	Hayır	380	4,10	0,84	2,591	0,010
	Evet	20	3,58	1,17		
Finansal Davranış	Hayır	380	3,65	0,76	1,255	0,210
	Evet	20	3,43	0,76		
Finansal Dijital Tutum	Hayır	380	3,83	0,74	2,083	0,038
	Evet	20	3,47	0,95		
Finansal Dijital Kullanım	Hayır	380	3,66	0,75	1,567	0,118
	Evet	20	3,39	0,82		

p<0,05=Kabul; p>0,05=Red

Yukarıdaki Tablo 7’de bulunan analiz bulgularına baktığımızda Z kuşağı bireylerin finansal gelişmeleri kitaptan takip etme düzeylerinin finansal bilgi, finansal davranış ve finansal dijital kullanımları üzerinde anlamlı bir farklılık gözlemlenmemiştir (p>0,05); ancak finansal bilgi düzeyleri üzerinde anlamlı bir farklılık olduğu gözlemlenmiştir (p<0,05). Bu durumda finansal gelişmeleri kitaptan takip etme durumuna hayır diyenlerin ortalaması 4,10 olurken, evet diyenlerin ortalaması 3,58 olmuştur. Dolayısıyla finansal gelişmeleri kitaptan takip eden bireyler ile kitaptan takip etmeyen bireylerin finansal tutumları arasında belirgin bir fark olduğu söylenebilir. Finansal gelişmeleri kitaptan takip eden Z kuşağı bireylerin finansal dijital tutumları üzerinde de anlamlı bir farklılık olduğu gözlemlenmiştir (p>0,05). Finansal gelişmeleri kitaptan takip etme durumuna hayır diyenlerin ortalaması 3,83 olurken evet diyenlerin ortalamasınının 3,47 olduğunu görmekteyiz. Dolayısıyla finansal gelişmeleri kitaptan takip eden bireyler ile kitaptan takip etmeyen bireylerin finansal dijital tutumları arasında belirgin bir fark olduğu söylenebilir.

Tablo 8. Ölçek Puanının Finansal Gelişmeleri Televizyondan Takip Etme Durumuna Göre Dağılımı

Ölçek	Cevap	N	Ort.	ss.	t	p
Finansal Bilgi	Hayır	298	3,67	0,80	-1,17	0,242
	Evet	102	3,77	0,81		
Finansal Tutum	Hayır	298	4,02	0,88	-1,95	0,051
	Evet	102	4,22	0,84		
Finansal Davranış	Hayır	298	3,60	0,77	-1,40	0,162
	Evet	102	3,73	0,73		
Finansal Dijital Tutum	Hayır	298	3,82	0,76	0,157	0,876
	Evet	102	3,81	0,74		
Finansal Dijital Kullanım	Hayır	298	3,63	0,75	-7,56	0,481
	Evet	102	3,69	0,79		

p<0,05=Kabul; p>0,05=Red

Tablo 8’de yer alan analiz sonuçlarına göre Z kuşağı bireylerin finansal gelişmeleri televizyondan takip etme durumlarıyla finansal bilgi, finansal davranış, finansal dijital tutum ve finansal dijital kullanımları üzerinde anlamlı bir farklılık olmadığı gözlemlenmiştir (p>0,05). Z kuşağı bireylerin finansal gelişmeleri televizyondan takip etme durumlarıyla finansal tutumları arasında anlamlı bir farklılık olduğu gözlemlenmiştir (p<0,05). Z kuşağı bireylerin finansal gelişmeleri televizyondan takip etme durumuna hayır diyenlerin ortalaması 4,02 olurken evet diyenlerin ortalaması 4,22 olmuştur. Dolayısıyla finansal gelişmeleri televizyondan takip eden kişilerin finansal tutumlarının televizyondan takip etmeyenlere oranla belirgin bir farklılık gösterdiği söylenebilir.

Tablo 9. Ölçek Puanının Finansal Gelişmeleri İnternette Takip Etme Durumuna Göre Dağılımı

Ölçek	Cevap	N	Ort.	ss.	t	p
Finansal Bilgi	Hayır	51	3,54	0,86	-1,50	0,134
	Evet	349	3,72	0,79		
Finansal Tutum	Hayır	51	4,03	0,93	-0,31	0,750
	Evet	349	4,08	0,86		
Finansal Davranış	Hayır	51	3,66	0,74	0,274	0,784
	Evet	349	3,63	0,76		
Finansal Dijital Tutum	Hayır	51	3,78	0,73	-0,37	0,711
	Evet	349	3,82	0,76		
Finansal Dijital Kullanım	Hayır	51	3,58	0,78	-0,63	0,526
	Evet	349	3,66	0,76		

p<0,05=Kabul; p>0,05=Red

Yukarıdaki Tablo 9’da bulunan analiz sonuçlarına göre Z kuşağı bireylerin finansal gelişmeleri internette takip etme durumuna göre finansal bilgi, finansal tutum, finansal davranış, finansal dijital tutum ve finansal dijital kullanımları arasında anlamlı bir farklılık gözlemlenmemiştir (p>0,05).

Tablo 10. Z Kuşağı Bireylerin Eğitim Düzeylerinin Finansal Okuryazarlık ve Finansal Dijitalleşme Üzerindeki Dağılımı

Ölçek	Eğitim Düzeyi	N	Ort.	ss.	F	p
Finansal Bilgi	Ortaokul	1	3,85	-	2,586	0,037
	Lise	171	3,71	0,74		
	Yüksekokul	26	3,25	1,09		
	Lisans	201	3,73	0,79		
Finansal Tutum	Lisansüstü	1	4,71	-	0,906	0,460
	Ortaokul	1	4,85	-		
	Lise	171	4,12	0,74		
	Yüksekokul	26	3,86	1,00		
Finansal Davranış	Lisans	201	4,05	0,95	0,294	0,882
	Lisansüstü	1	4,85	-		
	Ortaokul	1	4,25	-		
	Lise	171	3,65	0,64		
Finansal Dijital Tutum	Yüksekokul	26	3,57	1,02	2,213	0,067
	Lisans	201	3,62	0,81		
	Lisansüstü	1	4,00	-		
	Ortaokul	1	4,57	-		
Finansal Dijital Kullanım	Lise	171	3,72	0,67	2,188	0,070
	Yüksekokul	26	3,65	1,03		
	Lisans	201	3,92	0,77		
	Lisansüstü	1	3,85	-		
	Ortaokul	1	4,83	-		
	Lise	171	3,55	0,68		
	Yüksekokul	26	3,64	0,96		
	Lisans	201	3,72	0,79		
	Lisansüstü	1	4,50	-		

p<0,05=Kabul; p>0,05=Red

Tablo 10'a bakıldığında eğitim düzeyi ile finansal bilgi düzeyi arasında anlamlı bir farklılık gözlemlenmiştir (p<0,05). Eğitim düzeyi Lisansüstü olan bireylerin 4,71 ortalamayla en yüksek farkındalık düzeyine sahip olurken yüksekokul mezunu bireylerin 3,25 ortalamayla en düşük farkındalık düzeyine sahip olduğu söylenebilir. Eğitim düzeyi ile finansal tutum, finansal davranış, finansal dijital tutum ve finansal dijital kullanım arasında ise anlamlı bir farklılık olmadığı gözlemlenmiştir (p>0,05).

Tablo 11. Z Kuşağı Bireylerin Gelir Düzeylerinin Finansal Okuryazarlık ve Finansal Dijitalleşme Üzerindeki Dağılımı

Ölçek	Gelir Düzeyi	N	Ort.	ss.	F	p
Finansal Bilgi	100-249	48	3,43	0,81	3,141	0,015
	250-499	75	3,57	0,73		
	500-749	67	3,69	0,69		
	750-999	53	3,68	0,72		
	1000+	157	3,84	0,87		
Finansal Tutum	100-249	48	3,90	0,87	1,089	0,362
	250-499	75	4,12	0,82		
	500-749	67	3,96	0,90		
	750-999	53	4,19	0,83		
	1000+	157	4,11	0,89		
Finansal Davranış	100-249	48	3,44	0,59	1,536	0,191
	250-499	75	3,59	0,74		
	500-749	67	3,58	0,72		
	750-999	53	3,75	0,71		
	1000+	157	3,70	0,83		
Finansal Dijital Tutum	100-249	48	3,76	0,68	2,824	0,025
	250-499	75	3,68	0,73		
	500-749	67	3,65	0,74		
	750-999	53	3,98	0,67		
	1000+	157	3,91	0,80		
Finansal Dijital Kullanım	100-249	48	3,59	0,66	1,173	0,322
	250-499	75	3,56	0,81		
	500-749	67	3,55	0,72		
	750-999	53	3,77	0,71		
	1000+	157	3,71	0,79		

p<0,05=Kabul; p>0,05=Red

Tablo 11’de yer alan analiz bulgularını incelediğimizde Z kuşağı bireylerin gelir düzeylerinin finansal bilgileri ve finansal dijital tutumları üzerinde anlamlı bir fark olduğu gözlemlenmiştir ($p<0,05$). Finansal tutum, finansal davranış ve finansal dijital kullanımları üzerinde ise anlamlı bir farklılık gözlemlenmemiştir ($p>0,05$).

Ortalama puanlar incelendiğinde, 3,84 ortalama ile aylık 1000 lira ve üzerinde gelir düzeyine sahip kişilerin finansal bilgi düzeylerinin 3,43 ortalama ile aylık 100-249 lira gelir düzeyine sahip olan bireylere oranla daha yüksek olduğu söylenebilir. Finansal dijital tutum ölçeğine ait ortalama puanlar incelendiğindeyse 3,98 ortalama ile 750-999 lira gelir düzeyine sahip kişilerin 3,65 ortalama ile gelir düzeyi 500-799 lira olan kişilerden daha anlamlı farklılığa sahiptir denilebilir.

Tablo 12. Z Kuşağı Bireylerin Aile İş/Gelir Durumlarının Finansal Okuryazarlık ve Finansal Dijitalleşme Üzerindeki Dağılımı

Ölçek	Aile İş Durumu	N	Ort.	ss.	F	p
Finansal Bilgi	Evet	45	3,64	0,69	0,145	0,865
	Hayır	306	3,70	0,83		
	Kismen	49	3,72	0,71		
Finansal Tutum	Evet	45	4,01	0,69	0,107	0,899
	Hayır	306	4,08	0,89		
	Kismen	49	4,07	0,87		
Finansal Davranış	Evet	45	3,54	0,60	0,813	0,444
	Hayır	306	3,66	0,77		
	Kismen	49	3,55	0,81		
Finansal Dijital Tutum	Evet	45	3,77	0,66	0,132	0,877
	Hayır	306	3,82	0,78		
	Kismen	49	3,85	0,67		
Finansal Dijital Kullanım	Evet	45	3,62	0,56	0,777	0,460
	Hayır	306	3,63	0,79		
	Kismen	49	3,77	0,71		

$p<0,05$ =Kabul; $p>0,05$ =Red

Yukarıda bulunan Tablo 12’deki analiz bulgularına göre, Z kuşağı bireylerin ailelerinin düzenli bir işi/geliri olmasıyla finansal bilgi, finansal tutum, finansal davranış, finansal dijital tutum ve finansal dijital kullanımları arasında anlamlı bir farklılık gözlemlenmemiştir ($p>0,05$).

3.3. Hipotez Test Bulguları

Araştırmanın amacı doğrultusunda geliştirilen hipotezleri test etmek amacıyla basit doğrusal regresyon analizi yapılmıştır. Regresyon analizi, değişkenler arasındaki ilişkinin analiz edilmesine imkân tanır. Değişkenler çoğunlukla bağımlı ve bağımsız değişken olarak tanımlanır. Bağımsız değişken, bağımlı değişken üzerinde bir değişikliğe sebep olur (Ali ve Younes; 2021: 116). Regresyon, incelenen verilerin ortalama etrafında gruplanma eğiliminde olduğunu gösteren bir yöntem olarak kullanılmaktadır (Rodriguez ve Parejo; 2011: 160).

Basit doğrusal regresyon analizi, bir bağımsız değişken ve bir ya da birkaç bağımlı değişken arasındaki ilişkinin incelenmesi amacıyla kullanılır. Çoklu doğrusal regresyon analizi ise birden fazla bağımsız değişken ile bir ya da birden fazla bağımlı değişkenin arasındaki ilişkinin incelenmesi amacıyla kullanılır (Ali ve Younes; 2021: 116).

Araştırma hipotezlerine ilişkin regresyon analiz bulgularına tablo 13’de yer verilmiştir.

Tablo 13. Regresyon Analiz Bulguları

Değişkenler	Finansal Tutum		
	Beta	t	p
Finansal Bilgi	0,626	14,036	0,000
	R:0,575; R ² :0,331; Düzeltilmiş R ² :0,329		
Değişkenler	Finansal Davranış		
	Beta	t	p
Finansal Bilgi	0,487	11,956	0,000
	R:0,514; R ² :0,264; Düzeltilmiş R ² :0,262		
Değişkenler	Finansal Dijital Tutum		
	Beta	t	p
Finansal Bilgi	0,531	13,616	0,000
	R:0,564; R ² :0,318; Düzeltilmiş R ² :0,316		
Değişkenler	Finansal Davranış		
	Beta	t	p
Finansal Tutum	0,603	19,133	0,000
	R:0,692; R ² :0,479; Düzeltilmiş R ² :0,478		
Değişkenler	Finansal Bilgi		
	Beta	t	p
Finansal Dijital Kullanım	0,557	12,414	0,000
	R:0,528; R ² :0,279; Düzeltilmiş R ² :0,277		
Değişkenler	Finansal Dijital Kullanım		
	Beta	t	p
Finansal Dijital Tutum	0,637	16,295	0,000
	R:0,633; R ² :0,400; Düzeltilmiş R ² :0,399		
Değişkenler	Finansal Davranış		
	Beta	t	p
Finansal Dijital Kullanım	0,598	14,932	0,000
	R:0,599; R ² :0,359; Düzeltilmiş R ² :0,357		
Değişkenler	Finansal Tutum		
	Beta	t	p
Finansal Dijital Kullanım	0,564	11,291	0,000
	R:0,493; R ² :0,243; Düzeltilmiş R ² :0,241		
Değişkenler	Finansal Tutum		
	Beta	t	p
Finansal Dijital Tutum	0,586	11,761	0,000
	R:0,508; R ² :0,258; Düzeltilmiş R ² :0,256		
Değişkenler	Finansal Davranış		
	Beta	t	p
Finansal Dijital Tutum	0,519	12,032	0,000
	R:0,516; R ² :0,267; Düzeltilmiş R ² :0,265		

Z kuşağının finansal bilgi düzeylerinin finansal tutum üzerindeki etkisi incelendiğinde modeldeki değişkenlerden finansal bilgi değişkeninin (B=0,626, p<0,05) finansal tutum değişkeni üzerinde pozitif yönde anlamlı etkiye sahip olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Z kuşağının finansal bilgi düzeylerinin finansal davranış üzerindeki etkisi incelendiğinde modeldeki değişkenlerden

finansal bilgi değişkeninin ($B=0,487$, $p<0,05$) finansal davranış değişkeni üzerinde pozitif yönde anlamlı etkiye sahip olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Z kuşağının finansal bilgi düzeylerinin finansal dijital tutum üzerindeki etkisi incelendiğinde modeldeki değişkenlerden finansal bilgi değişkeninin ($B=0,531$, $p<0,05$) finansal dijital tutum değişkeni üzerinde pozitif yönde anlamlı etkiye sahip olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Z kuşağının finansal tutum düzeylerinin finansal davranışları üzerindeki etkisi incelendiğinde modeldeki değişkenlerden finansal tutum değişkeninin ($B=0,603$, $p<0,05$) finansal davranış değişkeni üzerinde pozitif yönde anlamlı etkiye sahip olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Z kuşağının finansal dijital kullanım düzeylerinin finansal bilgi düzeyleri üzerindeki etkisi incelendiğinde modeldeki değişkenlerden finansal dijital kullanım değişkeninin ($B=0,557$, $p<0,05$) finansal bilgi değişkeni üzerinde pozitif yönde anlamlı etkiye sahip olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Z kuşağının finansal dijital tutum düzeylerinin finansal dijital kullanım düzeyleri üzerindeki etkisi incelendiğinde modeldeki değişkenlerden finansal dijital tutum değişkeninin ($B=0,637$, $p<0,05$) finansal dijital kullanım değişkeni üzerinde pozitif yönde anlamlı etkiye sahip olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Z kuşağının finansal dijital kullanım düzeylerinin finansal dijital tutum düzeyleri üzerindeki etkisi incelendiğinde modeldeki değişkenlerden finansal dijital kullanım değişkeninin ($B=0,598$, $p<0,05$) finansal davranış değişkeni üzerinde pozitif yönde anlamlı etkiye sahip olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Z kuşağının finansal dijital kullanım düzeylerinin finansal tutum düzeyleri üzerindeki etkisi incelendiğinde modeldeki değişkenlerden finansal dijital kullanım değişkeninin ($B=0,564$, $p<0,05$) finansal tutum değişkeni üzerinde pozitif yönde anlamlı etkiye sahip olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Z kuşağının finansal dijital tutum düzeylerinin finansal tutum düzeyi üzerindeki etkisi incelendiğinde modeldeki değişkenlerden finansal dijital tutum değişkeninin ($B=0,586$, $p<0,05$) finansal tutum değişkeni üzerinde pozitif yönde anlamlı etkiye sahip olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Z kuşağının finansal dijital tutum düzeylerinin finansal davranış düzeyi üzerindeki etkisi incelendiğinde modeldeki değişkenlerden finansal dijital tutum değişkeninin ($B=0,519$, $p<0,95$) finansal davranış değişkeni üzerinde pozitif yönde anlamlı etkiye sahip olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

SONUÇ

Z kuşağının finansal bilgi düzeylerinin finansal tutum üzerindeki etkisi incelendiğinde modeldeki değişkenlerden finansal bilgi değişkeninin finansal tutum değişkeni üzerinde pozitif yönde anlamlı etkiye sahip olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu nedenle H_1 hipotezi kabul edilmiştir. Z kuşağının finansal bilgi düzeylerinin finansal davranış üzerindeki etkisi incelendiğinde modeldeki değişkenlerden finansal bilgi değişkeninin finansal davranış değişkeni üzerinde pozitif yönde anlamlı etkiye sahip olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu nedenle H_2 hipotezi kabul edilmiştir. Z kuşağının finansal bilgi düzeylerinin finansal dijital tutum üzerindeki etkisi incelendiğinde modeldeki değişkenlerden finansal bilgi değişkeninin finansal dijital tutum değişkeni üzerinde pozitif yönde anlamlı etkiye sahip olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu nedenle H_3 hipotezi kabul edilmiştir. Z kuşağının finansal tutum düzeylerinin finansal davranışları üzerindeki etkisi incelendiğinde modeldeki değişkenlerden finansal tutum değişkeninin finansal davranış değişkeni üzerinde pozitif yönde anlamlı etkiye sahip olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu nedenle H_4 hipotezi kabul edilmiştir. Z kuşağının finansal dijital kullanım düzeylerinin finansal bilgi düzeyleri üzerindeki etkisi incelendiğinde modeldeki değişkenlerden finansal dijital kullanım değişkeninin finansal bilgi değişkeni üzerinde pozitif yönde anlamlı etkiye sahip olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu nedenle H_5 hipotezi kabul edilmiştir. Z kuşağının finansal dijital tutum düzeylerinin finansal dijital kullanım düzeyleri üzerindeki etkisi incelendiğinde modeldeki değişkenlerden finansal dijital tutum değişkeninin finansal dijital kullanım değişkeni üzerinde pozitif yönde anlamlı etkiye sahip olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu nedenle H_6 hipotezi kabul edilmiştir. Z kuşağının finansal dijital kullanım düzeylerinin finansal dijital tutum düzeyleri üzerindeki etkisi incelendiğinde modeldeki değişkenlerden finansal dijital kullanım değişkeninin finansal davranış değişkeni üzerinde pozitif yönde anlamlı etkiye sahip olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu nedenle H_7 hipotezi kabul edilmiştir. Z kuşağının finansal dijital kullanım düzeylerinin finansal tutum düzeyleri üzerindeki etkisi incelendiğinde modeldeki değişkenlerden

finansal dijital kullanım değişkeninin finansal tutum değişkeni üzerinde pozitif yönde anlamlı etkiye sahip olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu nedenle H_8 hipotezi kabul edilmiştir. Z kuşağının finansal dijital tutum düzeylerinin finansal tutum düzeyi üzerindeki etkisi incelendiğinde modeldeki değişkenlerden finansal dijital tutum değişkeninin finansal tutum değişkeni üzerinde pozitif yönde anlamlı etkiye sahip olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu nedenle H_9 hipotezi kabul edilmiştir. Z kuşağının finansal dijital tutum düzeylerinin finansal davranış düzeyi üzerindeki etkisi incelendiğinde modeldeki değişkenlerden finansal dijital tutum değişkeninin finansal davranış değişkeni üzerinde pozitif yönde anlamlı etkiye sahip olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu nedenle H_{10} hipotezi kabul edilmiştir.

Uraz Kaya (2020) tarafından yapılan çalışmada elde edilen sonuçlara göre;

“Öğrencilerin finansal tutumları, finansal davranışlarını etkilemektedir. Bu durum, bireylerin finansal davranışlarında geleneksel bir yapı örneği göstererek çevre, deneyim, alışkanlık vb. değişkenlerden oluşan tutumlara önem verdiklerini ifade etmektedir. Öğrencilerin finansal işlemleri için dijital kanal kullanımları, finansal davranış ve finansal bilgilerini etkilemektedir. Bu etki derecelerine göre sıralanacak olursa, dijital kullanım en fazla finansal davranışı daha sonra ise finansal bilgiyi etkilemektedir. Bu bağlamda finansal işlemlerinde finansal dijital kanalları kullanan bireylerin bu alışkanlıklarının finansal davranışlarını etkilediği söylenebilir. Bireylerin doğrudan finansal bilgi sahibi olmalarının, dijital kanalları kullanmaları için yeterli olmadığı, teknoloji kullanım yeteneğinin finansal işlemlerin dijital kanallarla gerçekleştirilmesinde önemli olduğu görülmektedir. Finansal işlemlerde dijital kullanımın ve işlem çeşitliliğinin artması, işlem menülerinin sadeleşmesi de finansal bilgiye ulaşımı kolaylaştırmıştır. Çalışmada ayrıca finansal dijital tutumun, finansal tutumu, finansal davranışları ve finansal dijital kullanımı etkilediği sonucuna ulaşılmıştır. Tutumlar ile davranışlar arasında etki olduğu düşünüldüğünde ise finansal dijital tutumun finansal davranışa etkisinin olması dijitalleşen dünyada olağan kabul edilebilecektir. Çalışmada elde edilen diğer bir sonuç ise finansal bilginin finansal dijital tutumu etkilemediği olmuştur. Örneğin, temel düzeyde finans bilgisine sahip bir kişinin internet bankacılığını kullanmayı bilmemesi, yatırımını dijital ortamda değerlendirememesine neden olacaktır. Bu bağlamda bilginin, tutuma ve davranışa dönüşmesi sınırlı kalabilecektir. Sonuç olarak, finansal dijitalleşmenin finansal okuryazarlığın bileşenleri olan finansal bilgi, finansal tutum ve finansal davranışları etkilediği söylenebilir. Öğrencilerin finansal dijital tutumları, finansal davranış ve tutumlarını pozitif yönde etkilemekte olup, öğrencilerin günümüzde finansal işlemlerini cep telefonlarına yükleyebildikleri mobil uygulamalar ile dijital kanalları kullanarak gerçekleştirdikleri görülmektedir. Öğrencilerin finansal işlemlerinde dijital kanalları tercih etmesi beraberinde finansal bilgiye daha kolay ulaşmalarını ve finansal bilgilerini arttırmalarını getirecektir. Ayrıca dijital kullanımın sağladığı zaman tasarrufu ve daha fazla finansal ürüne daha maliyetsiz ulaşabilme avantajı, finansal davranışlarında dijitalleşmeye yönelik olarak değişmesine katkı sağlayacaktır. Tüm bunların yanında finansal bilginin; finansal dijital tutum üzerinde herhangi bir etkisinin olmaması da dikkat çekici bir unsur olarak değerlendirilebilecektir. Bu durum araştırmanın henüz tasarruf sağlama eğilimine sahip olmayan öğrenciler üzerinde yapılması ile açıklanabilir. Öğrencilerin düzenli bir gelir sahibi olmamaları, gerek finansal dijital anlamda tutum ve davranış geliştirememelerine sebep olmaktadır.”

Nevşehirli (2021) tarafından yapılan çalışmada elde edilen sonuçlara göre;

“Üniversite öğrencilerinin finansal işlemlerini gerçekleştirmek için tercih ettikleri dijital kanal kullanımları, finansal bilgilerini ve finansal tutumlarını etkilemektedir. Bu koşulları etki derecesine göre sıralarsak, finansal dijital kullanım en çok finansal dijital tutumu sonrasında ise finansal bilgiyi etkilemektedir. Bu durumda bireylerin finansal işlemlerindeki alışkanlıkları finansal tutumlarını etkilediği söylenebilir. Finansal bilgiye sahip olmak dijital kanalları kullanabilmek için yeterli değildir. Teknolojiyi kullanım yeteneği finansal işlemlerin dijital kanallar aracılığıyla gerçekleştirilmesinde büyük önem taşımaktadır. Bu çalışmada ayrıca finansal dijital tutumun, finansal davranışları, tutumu ve finansal dijital tutumu etkilediği

görülmüştür. Tutumla davranış arasında ilişki olduğu kabul edildiğinde, finansal dijital tutumun finansal davranışlar üzerinde bir etkiye sahip olması gelişen ve dijitalleşen dünya düzenince kabul edilebilir bir durum olarak kendini gösterecektir. Sonuç olarak finansal okuryazarlık ve finansal dijitalleşmede üniversite öğrencilerinin eğitim hayatları süresince finans alanında edinmiş oldukları bilgiler ışığında göstermiş oldukları finansal davranışlar ve tutumlar, finansal dijital tutumlarını ve finansal dijital kullanımlarını etkilemektedir. Pandemi süreciyle beraber hayat standartlarında meydana gelen köklü değişimlerle beraber öğrencilerin edinmiş oldukları finansal tutum ve davranışlarında yine finansal dijitalleşmeye olan yönelimleri dikkat çekmektedir.”

Araştırmada kullanılan yapısal eşitlik modeli sonuçlarına göre;

Z kuşağı bireylerin finansal bilgi düzeylerinin cinsiyete göre anlamlı bir farklılığa sahip olduğu görülmektedir. Yani Z kuşağı erkek bireylerin finansal bilgi düzeyleri kadınların finansal bilgi düzeylerine oranla daha yüksektir denilebilir. Bunun nedeni olarak ise erkeklerin ev idaresinde sorumluluklarının daha fazla olması olduğu düşünülmektedir. Araştırmada dikkat çekici sonuçlardan birisi çocukken çalışma durumunun Z kuşağı bireylerin finansal okuryazarlık ve finansal dijitalleşme düzeyi üzerinde anlamlı bir ilişki gözlemlenmemiş olmasıdır. Bu durumun sebebi olarak Z kuşağı olarak nitelendirilen yaş grubunun kazandığı parayı yatırım araçlarına yatırmak yerine akranlarıyla sosyal aktivitelerde harcamak ve kendi kişisel ihtiyaçlarında kullanmaları olduğu düşünülmektedir. Araştırma sonucunda tartışma konusu olabilecek bir diğer sonuç ise Z kuşağı bireylerin finansal gelişmeleri kitaptan takip etme durumlarında finansal tutum ve finansal dijital tutumları üzerinde anlamlı bir farklılığın gözlemlenmiş olmasıdır. Finansal gelişmelerin günlük olarak bir kitaptan yayımlanabilmesi mümkün olmayacağı için burada bireylerin finansal konulardaki kitaplardan elde ettikleri bilgiler doğrultusunda finansal tutumlarında ve finansal dijital tutumlarında değişiklik meydana geldiği düşünülmektedir. Tutumlar sonradan öğrenilen ve insanların davranışlarına yön veren değerlerdir. Bu nedenle çevresel etmenlerle tutumların daha kolay şekillenebileceği söylenebilir. Z kuşağı bireylerin finansal gelişmeleri televizyondan takip etme durumlarıyla finansal tutumları üzerinde anlamlı bir farklılık olduğu gözlemlenmesinin sebebi olarak ise ekonomi programlarından elde edilen bilgiler doğrultusunda finansal tutumlarının değiştiği düşünülebilir. Z kuşağı bireylerin eğitim düzeyleri ile finansal okuryazarlık ve finansal dijitalleşme eğilimleri arasında anlamlı bir farklılık olduğu gözlemlenmiştir. Lisansüstü düzeyde eğitim seviyesine sahip kişilerin finansal okuryazarlık düzeyleri ve finansal dijitalleşme eğilimleri daha yüksek olurken, yüksekokul yani 2 yıllık eğitim kademesindeki kişilerin en düşük finansal okuryazarlık ve finansal dijitalleşme düzeyine sahip olduğu görülmektedir. Bu durumda ortaokul ve lise kademesindeki kişilerin yüksekokul kademesindeki kişilerden daha yüksek düzeyde finansal okuryazarlığa ve finansal dijitalleşme eğilimine sahip olduğu sonucuna ulaşılmaktadır. Bu durumun temel nedeni olarak kripto gibi sanal varlıkların gündemde çok fazla yer alması ve bu eğitim kademesindeki kişilerin teknolojiyle yüksek düzeyde alakadar olmasına bağlanabilir.

Avcı (2023) tarafından yapılan çalışmanın sonuçlarına göre;

“Muhasebe eğitimi alan öğrencilerin dijitalleşme ve finansal okuryazarlık algıları demografik özelliklerine, cinsiyetlerine, yaşlarına ve öğrenim durumlarına göre farklılaşmaktadır.”

Erişilen literatürde bu konudaki çalışmaların büyük çoğunluğu finansal okuryazarlık ve finansal dijitalleşmenin mevcut değişkenleri arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Ancak günümüz koşullarında dijital platformların hayatımızın her alanında yer edinmesi mevcut çalışmaların tek başına yetersiz kalmasına neden olmuştur. Bu nedenle bu çalışmada mevcuttaki diğer çalışmalardan farklı olarak demografik verilerin ve dijital unsurların değişkenler üzerindeki etkisi ele alınmıştır. Çalışma bu yönüyle ve ulaşılan sonuçlardan yukarıda bahsedilen durumlar bakımından diğer çalışmalardan ayrılmaktadır.

Gelecekte bu konuda yapılacak çalışmalara bu kapsamda yol gösterici olması, finansal okuryazarlık ve finansal dijitalleşmeye yönelik farklı değişkenlerin de bulunarak literatüre katkı sunması önerilmektedir.

EXTENDED ABSTRACT

When the effect of Generation Z's financial knowledge levels on financial attitude was examined, it was concluded that the financial knowledge variable, one of the variables in the model, had a positive significant effect on the financial attitude variable. Therefore, H₁ hypothesis was accepted. When the effect of Generation Z's financial knowledge levels on financial behavior was examined, it was concluded that the financial knowledge variable, one of the variables in the model, had a positive significant effect on the financial behavior variable. Therefore, H₂ hypothesis was accepted. When the effect of Generation Z's financial knowledge levels on financial digital attitude was examined, it was concluded that the financial knowledge variable, one of the variables in the model, had a positive significant effect on the financial digital attitude variable. Therefore, H₃ hypothesis was accepted. When the effect of Generation Z's financial attitude levels on their financial behavior was examined, it was concluded that the financial attitude variable, one of the variables in the model, had a positive significant effect on the financial behavior variable. Therefore, H₄ hypothesis was accepted. When the effect of Generation Z's financial digital usage levels on their financial knowledge levels was examined, it was concluded that the financial digital usage variable, one of the variables in the model, had a positive significant effect on the financial knowledge variable. Therefore, H₅ hypothesis was accepted. When the effect of Generation Z's financial digital attitude levels on financial digital usage levels was examined, it was concluded that the financial digital attitude variable, one of the variables in the model, had a positive significant effect on the financial digital usage variable. Therefore, hypothesis H₆ was accepted. When the effect of Generation Z's financial digital usage levels on their financial digital attitude levels was examined, it was concluded that the financial digital usage variable, one of the variables in the model, had a positive significant effect on the financial behavior variable. Therefore, hypothesis H₇ was accepted. When the effect of Generation Z's financial digital usage levels on their financial attitude levels was examined, it was concluded that the financial digital usage variable, one of the variables in the model, had a positive significant effect on the financial attitude variable. Therefore, hypothesis H₈ was accepted. When the effect of Generation Z's financial digital attitude levels on the financial attitude level was examined, it was concluded that the financial digital attitude variable, one of the variables in the model, had a positive significant effect on the financial attitude variable. Therefore, hypothesis H₉ was accepted. When the effect of Generation Z's financial digital attitude levels on their financial behavior level was examined, it was concluded that the financial digital attitude variable, one of the variables in the model, had a positive significant effect on the financial behavior variable. Therefore, H₁₀ hypothesis was accepted.

According to the results of the structural equation model used in the research;

It is seen that the financial knowledge levels of Generation Z individuals have a significant difference according to gender. In other words, it can be said that the financial knowledge levels of Generation Z male individuals are higher than the financial knowledge levels of women. It is thought that the reason for this is that men have more responsibilities in household management. One of the striking results of the research is that no significant relationship was observed between working status as a child and the financial literacy and financial digitalization level of Generation Z individuals. It is thought that the reason for this situation is that the age group called Generation Z spends the money they earn on social activities with their peers and uses it for their own personal needs, instead of investing it in investment instruments. Another result that may be a matter of discussion as a result of the research is that a significant difference was observed in the financial attitudes and financial digital attitudes of Generation Z individuals when they follow

financial developments from a book. Since it is not possible to publish financial developments daily from a book, it is thought that individuals' financial attitudes and financial digital attitudes change in line with the information they obtain from books on financial subjects. Attitudes are values that are learned later and guide people's behavior. For this reason, it can be said that attitudes can be shaped more easily by environmental factors. The reason why it is observed that there is a significant difference in the financial attitudes of Generation Z individuals due to their ability to follow financial developments on television can be that their financial attitudes change in line with the information obtained from economic programs. It has been observed that there is a significant difference between the education levels of Generation Z individuals and their financial literacy and financial digitalization tendencies. While the financial literacy levels and financial digitalization tendencies of people with a postgraduate level of education are higher, it is seen that people with a college degree, that is, a 2-year education level, have the lowest financial literacy and financial digitalization levels. In this case, it is concluded that people in secondary school and high school levels have a higher level of financial literacy and financial digitalization tendency than people in college level. The main reason for this situation can be attributed to the fact that virtual assets such as crypto are very much on the agenda and people at this level of education are highly interested in technology.

The majority of studies on this subject in the accessed literature examined the relationship between financial literacy and existing variables of financial digitalization. However, in today's conditions, the fact that digital platforms have taken place in every aspect of our lives has caused existing studies alone to be insufficient. For this reason, in this study, unlike other existing studies, the effect of demographic data and digital elements on variables was discussed. The study differs from other studies in this aspect and the results obtained in terms of the above-mentioned situations.

It is recommended to guide future studies on this subject and to contribute to the literature by finding different variables regarding financial literacy and financial digitalization.

Çıkar Çatışması Bildirimi/ Conflict of Interest Statement:

Yazar, bu makalenin araştırılması, yazarlığı ve yayımlanmasına ilişkin herhangi bir potansiyel çıkar çatışması beyan etmemiştir. / The authors declared no potential conflict of interest regarding the research, authorship, and publication of this article.

Destek/Finansman Bilgileri/ Support Financing Information:

Yazar, bu makalenin araştırılması, yazarlığı ve yayımlanması için herhangi bir finansal destek almamıştır. / The authors have received no financial support for the research, authorship, and publication of this article.

Etik Kurul Kararı/ Ethics Committee Decision: Bu çalışma için Fırat Üniversitesi Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu'ndan 2022 yılı 22 sayılı 19 nolu karar ile etik izin alınmıştır. / Ethical permission was obtained for this study from the Scientific Research and Publication Ethics Committee of Fırat University with the decision no. 19 dated 2022/22

Yazar Katkı Oranı: / Author Contribution Rate: Yazarların katkı oranı eşittir. / The contribution rates of all authors are equal.

KAYNAKÇA

- Avcı, E. (2023). *Dijitalleşme Algısı ve Finansal Okuryazarlık Düzeyinin Muhasebe Meslek Tercihine Etkisi: M uhasebe Eğitimi Alan Öğrenciler Üzerine Bir Uygulama*. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi. Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Erzincan.
- Ayden, C. Ve Demir, Ö. (2011). Elektronik Ticaret; Tüketici Davranış ve Tercihleri Üzerine Bir Çalışma. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, C.21 S.2, (149-161).

- Bayram, S.S. (2014). Finansal Okuryazarlık ve Para Yönetimi Davranışları: Anadolu Üniversitesi Öğrencileri Üzerine Uygulama. *Business&Management Studies: An International Journal*, 2(2), s.105-135.
- Brown, M. ve Graf, R. (2013). Financial Literacy and Retirement Planning in Switzerland. *Numeracy* 6, s.1-21.
- Cameron, K. S. ve Quinn , R. E. (2013). *Örgüt Kültürü Örgütsel Tanı ve Değişim*. Pegem Akademi Yayınları, Ankara.
- Capuano, A. ve Ramsay, I. (2011). What Causes Suboptimal Financial Behaviour? An Exploration of Financial Literacy, Social Influences and Behavioural Economics. *SSRN Electronic Journal*, March, 2011.
- Cude,J. Brenda, LAWRENCE, C. Frances, LYONS, C. Angela., METZGER, Kaci, LEJEUNE, Emily, MARKS, Lorenve MACHTMES, Krisanna (2006). College Students and Financial Literacy: What They Know and What We Need to Learn. *Eastern Family Economics and Resource Management Association Conference 2006*. 102- 109.
- Çetiner, M., Çilingirtürk, A. M. (2019). Sosyal Ağların Finansal Okuryazarlık Üzerine Etkisi. *Sosyoekonomi Dergisi*, 27(41), (41-56).
- Çinko, M. ve Avcı, E. Ergun, S. ve Tekçe, M. (2017). Üniversite Öğrencilerinin Finansal Okuryazarlık Düzeyleri: Marmara Üniversitesi Örneği. *Marmara Business Review*, 2(1), (25-50).
- Danışman, E., Sezer, D., Gümüş, U. T. (2016). Finansal Okuryazarlık Düzeyinin Belirlenmesi: Üniversite Öğrencileri Üzerine Bir Araştırma. *Kara Harp Okulu Bilim Dergisi*, C.26 S.2 (1-37).
- Denk, Z. & Demir, Ö. & Sezgin, E. E. (2018). Karthı Ödeme Sistemlerinin Finansal Davranış Ve Tutum Üzerindeki Etkisi: Elazığ-Malatya İli Avm Müşterileri Örneği. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, C.28 S.1 (187-202).
- Dilek, S. - Küçük, O.- Eleren, A. (2016). Kastamonu Üniversitesi Öğrencilerinin Ekonomi Okuryazarlığı. *Itobiad: Journal of the Human & Social Science Researches*, 5(7).
- Doğan, M. (2019). Türkiye Finansal Okuryazarlık Araştırması. *Üçüncü Sektör Sosyal Ekonomi Dergisi*, 54(4), (1602-1620).
- Er, B., Çetintaş, M. (2018). İşçilerde Finansal Okuryazarlık: Finansal Bilgi, Tutum ve Davranış Eksenli Bir Araştırma. *Mersin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 1(2), (61-71).
- Ergün B., Şahin A., Ergin E. (2014). Finansal Okuryazarlık: İşletme Bölümü Öğrencileri Üzerine Bir Çalışma. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 7(34): 848 .
- Fettahoğlu, S. Ve Kıldize, D. (2019). Dijital Finansal Okuryazarlık ve Bireylerin Finansal Teknoloji Kullanıma Konusundaki Tutumları. *Opus Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, ISSN:2528-9527.
- George, D., & Mallery, M. (2010). *SPSS for Windows Step by Step: A Simple Guide and Reference*. 17.0 update (10a ed.) Boston: Pearson
- Güler, E. (2015). *Hane halkının Finansal Okuryazarlık Düzeyinin Belirlenmesi Üzerine Bir Araştırma: Sakarya İli Örneği*. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.
- Hark, R. (2018). *Üniversite Çalışanlarının Finansal Davranış Analizi: Munzur Üniversitesi Örneği*”, *Yüksek Lisans Tezi*. Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Elazığ.
- Kılıç, S. (2016). Cronbachs Alpha Reliability Coefficient. *Journal of Mood Disorders*, 6(1), 47-48.

- Kılıç, Y. - Ata, H. A. - Seyrek, İ. H. (2015). Finansal Okuryazarlık: Üniversite Öğrencilerine Yönelik Bir Araştırma. *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, Nisan. (129-150).
- Kocabıyık, T. ve Teker, T. (2018). Finansal Okuryazarlık: Süleyman Demirel Üniversitesi Öğrencileri Üzerine Bir Araştırma. *Stratejik ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 2(2), (117-144).
- Louw, J. & Fouche, J. & Oberholzer, M. (2013). Financial literacy needs of South African third-year university students. *International Business & Economics Research Journal*, 12(4), 439-450.
- Lusardi, A. & Mithcell, O. & Curto, V. (2014). Financial Literacy and Financial Sophistication in the Older Population. *Journal of Pension Economics and Finance* 13(04):347-366.
- Mevsim, L. T. (2016). *Üniversite Öğrencilerinin Finansal Okuryazarlık Düzeylerinin Belirlenmesi: Erzincan Üniversitesi Örneği*. Erzincan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Anabilim Dalı. Erzincan.
- Nevşehirli, İ. (2021). *Pandemi Döneminde Finansal Okuryazarlık Ve Finansal Dijitalleşme İlişkisi: Ankara İli Mühendislik Ve Mimarlık Fakülteleri Örneği*. Atılım Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Anabilim Dalı, Ankara.
- Öncüler, İ. (2018). *Üniversite öğrencilerinin finansal okuryazarlık düzeylerini belirlemeye yönelik bir araştırma:İstanbul Gelişim Üniversitesi Örneği*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Gelişim Üniversitesi, İstanbul.
- Özdamar K.(2016). *Ölçek ve Test Geliştirme Yapısal Eşitlik Modellemesi*. Nisan Kitabevi, Eskişehir.
- Saraç E.(2014). *Finansal Okuryazarlık Ve Dumlupınar Üniversitesi Öğrencilerinin Finansal Okuryazarlık Düzeylerinin Ölçülmesi Üzerine Bir Araştırma*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dumlupınar Üniversitesi.
- Sezgin, E. E., Kaya, E., ve Tanyıldızı, İ. (2022). Covid-19 Pandemisi Sırasında Hemşirelerin İşe Bağlı Gerginlik Düzeylerinin Duygusal Tükenmeleri Üzerindeki Etkisi. *Bingöl Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, S.24 (541-556).
- Şaroğlu, H. (2018). *Kamu Çalışanlarının Finansal Okuryazarlık Düzeyinin Belirlenmesi: Tunceli İlindeki Kamu Çalışanları Üzerine Bir Uygulama*. Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi.
- Şaroğlu, H. Ve Demir, Ö. (2020). Kamu Çalışanlarında Finansal Okuryazarlık: Tunceli İli Örneği. *Uluslararası Turizm, Ekonomi ve İşletme Bilimleri Dergisi*, C.4 S.1 (67-85).
- TBB. https://www.tbb.org.tr/tr/banka-ve-sektor-bilgileri/istatistiki-raporlar/Dijital_Internet_ve_Mobil_Bankacilik_Istatistikleri/3814
- Uraz Kaya, I. (2020). *Finansal Okuryazarlık Ve Finansal Dijitalleşme İlişkisi: Bankacılık Ve Finans Bölümü Öğrencileri Üzerine Bir Araştırma*. Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi.
- Worthington, A. (2006). Predicting Financial Literacy in Australia. *Financial Services Review*, 15(1), 5979.